భోక్త

పెద్ద హుక్కా గొట్టంలా తేన్చేడు సోవులు. ఓ గరిటెడు చార్రూ, ఓ చుక్క మజ్జిగా కడుపులోకి వెళ్లడం గగనం అయిపోతోంది. గటగటా గ్లాసెడు మంచినీళ్ళు తాగడానికి ఉంది గనకనా నులకమంచం బాదం చెట్టు నీడలోకి లాగేడు సోవన్నశాస్త్రి. రెండు చేతులూ ఒళ్లో పెట్టుకుని నీరసంగా నేలచూస్తూ ఉండిపోయి కాసేపు మెల్లగా నడుం వాల్చేడు. సోవలు భార్య లోపల్నించి దిండు తీసుకొచ్చి తలకింద పెట్టింది. దిండు ఉన్నట్టే లేదు. పాతిక విస్తరాకుల ఎత్తు కూడా లేదు.

చెడ్డ నీరసంగా ఉంది. కణతలు చిన్న డప్పుల్లా కొట్టుకుంటున్నాయి. మరోసారి తేన్చేడు సోవులు. నిద్రకీ, నీరసానికీ కళ్ళు మూతలు పడుతున్నాయి. బాదం చెట్టుమీద కాకి వాలి పెద్దగా అరిచింది. పని అయిపోగానే సోవులు మీద రెట్టవేసి వెళ్ళిపోయింది. అప్పటికే అతను నిద్రపోయాడు.

నిద్రలో వున్న సోవుల్ని చూస్తే నిన్ననే ప్రాణం పోయినట్టున్నాడు. మోకాళ్లు దిగిన నీరుకావి సగం లుంగీ, అదే రంగు గుడ్డ బనీనూ, నాలుగు రోజుల్నించి పెరుగుతున్న గడ్డం, పాత చర్మంతో చేసినట్టున్న ముఖం, కళ్ళు లోతుకు పోవడంవల్ల మరీ పెద్దదైన ముక్కూ - సోవులు సగం గీసి ఒదిలేసిన రేఖా చిత్రంలా ఉంటాడు. ఇంచుమించు అరవై ఏళ్లుంటాయతనికి. జాతకం ప్రకారం సోవులు భార్యకి నలభై అయిదు. కానీ రెండు వందల సంవత్సరాలు

జీవించి అలసిపోయి, అరిగిపోయి, వెనక్కి వచ్చి నడివయసులో మళ్లీ జీవితం ప్రారంభించి నట్టుంటుందామె. గుమ్మం దగ్గిర కూచుని బాదం ఆకులు కుడుతూ భర్తవేపు చూసిందామె. కుట్టడం ఆపి తదేకంగా ఓసారి సోవుల్నే చూస్తూ ఉండిపోయింది. సోవుల్లో చలనం లేదు. గుండె గుభేలుమని, సగం కుట్టిన ఆకు పక్కన పడేసి ఒక్క గంతులో మంచం పక్కకి వచ్చి నిలబడింది.

''ఏవండీ''

సోవలు మొహం మీదికి ఒంగి పిలిచిందామె. సమాధానం లేదు. రెండోసారి పిలుపుకి సగం తెరిచిన నోరు మూయిస్తూ, నిద్రకళ్ళు ఒకసారి తెరిచి మళ్ళీ మూసుకున్నాడు. సోవులు చేతిమీద చెయ్యి వేసి చూసిందామె. వెచ్చగా ఉంది.

గత కొన్ని నెలలుగా సుస్తీగా వుంటున్నాడు సోవులు. అన్నం అరగదు. దూరం నడవలేడు. మళ్ళీ ఆకు చేతిలోకి తీసుకుందామె. మధ్యాహ్నం పన్నెండు దాటింది. సోవులు ఆఖరి కూతురు స్కూల్నించి ఒచ్చింది. గోలెంలో నీళ్ళు తీసుకుని కాళ్ళు కడుక్కుంటూ, 'అన్నం పెట్టవే' అంది.

కొంత చెక్కా, మట్టీ, ఓ వరస ఇటుకలతో వేసిన ఇల్లు అది. ఒకటే గది. ముందు నాలుగంగుళాల ఖాళీ స్థలం. తాటాకు దడి సోవుల్ని పూర్తిగా వీధిలో పడెయ్యకుండా బలహీనంగా నిలబెడుతోంది. ఎడం పక్కగా సోవులు జీవితంతో సంబంధం లేకుండా పచ్చగా ఎదిగిపోయింది బాదం చెట్టు. రోడ్డుమీంచి చూస్తే సోవులు ఇల్లు నల్లకంతలా ఉంటుంది. ఓ పక్కన వడ్రంగి తాతాలు. కొన్ని చాకళ్ల ఇళ్ళూ, గోదావరి గట్టుకింద ఎదిగిన కుక్కగొడుగు కొంపల్లో ఒకటి సోవుల్ది. మట్టిగోడ మీద సున్నం మిగిలిన కొద్ది భాగాల్లో 'ఏబీసీడీలూ', ఏదో సినిమా పేరూ బొగ్గుతో రాసింది సోవులు కూతురు. ('సినేవా కంపెనీలో జేరతావా ఏవే')

సోవన్నశాస్త్రి పౌరోహిత్యానికి భోక్తగా మాత్రమే న్యాయం చేశాడు. సన్నగా పల్చగా ఉండే అతని అరచెయ్యి ఆకు దోనెలా పావుకేజీ నెయ్యి పడుతుంది. సోవులు జఠరాగ్ని అతని దారిద్ర్యం అంత తీవ్రంగా ఉండేది. అతనికిద్దరు పిల్లలు. ఇద్దరూ ఆడపిల్లలే. ('దరిద్రవే బాబూ - మా లక్ష్మివని నీ బాబు నా కొంప ముంచేడు') రెండోది ఎనిమిది. పదేళ్ళ పిల్ల. పెద్దమ్మాయికి పద్దెనిమిది

వెడుతుంది.

అందంగా కాకపోయినా దారిద్ర్యం కూడా జయించలేని ఆకర్షణ ఉండేదామ్మాయిలో. బాదం చెట్టులాటిది. పొరుగింటి వడ్రంగి కొడుకుతో రేపు ఏప్రిల్‌కి ఏడాది అవుతుంది. చేతికి అందొచ్చిన కొడుకు కాకుండా పోయినందుకు తాతలూ ఆర్యుల దగ్గిర్నుంచీ ''బేవమ్మ''ర్లందర్నీ సకల బూతులూ తిట్టేడు. వీధిలో సోవులు కనిపించినప్పుడల్లా 'ధూ' అని ఉమ్ముతూంటాడు. బాదం చెట్టుకింద పడుకున్నప్పుడల్లా దడి అవతలనించి తాతాలు తిట్లు ఇంట్లోకొచ్చి పడుతుంటాయి. ఆమె వింటూనే ఉంటుంది.

సాయంత్రం ఆరైంది. ఉతికిన నీరు కావి పంచె కట్టుకుని, మంచం మీద కూచుని ఖాళీ నోరు చప్పరిస్తూ కూచున్నాడు సోవులు. దడి అవతల సైకిలు బెల్లు వినిపించింది.

''బావా''

సైకిలు స్టాండు వేసి సత్యంగారు లోపలికొచ్చేరు. తెల్లటి పంచె, పిక్కలదాకా ఎగగట్టిన తెల్ల పొట్టి చేతుల చొక్కాతో ఎర్రగా సగం కోసిన కందలా ఉంటాడాయన. మంచంమీద కూచుంటూ అన్నాడు.

''ఎలా ఉన్నావు బావా?''

''ఇందాకా నిద్దట్లో సుబ్రమణ్యం కల్లోకొచ్చేడు''

''కలిసి స్కూలుకి ఏడిశాం గదా. సరేలే రుణం తీర్చుకోనీ'' జబ్బ పట్టుకుని లేవదీస్తూ అన్నాడాయన.

''పూర్వజన్మలో నాకో కావమ్మకాసి ఉంటావు బావా. ఇలా తీర్చుకుంటున్నాను''

తడిక తోసుకుని ఇద్దరూ రోడ్డుమీది కొచ్చేరు. సోవుల్ని సైకిలెక్కించుకుని బయల్దేరేడు సత్యంగారు. రోజూ పలకరించి వెళ్లడం, వారానికి మూడుసార్లు డాక్టరు దగ్గరికి తీసికెళ్లడం సత్యంగారి బాధ్యత అయిపోయింది. డాక్టరు గారింట్లో చాలా ఏళ్ళుగా సత్యం బ్రహ్మగారు మందులూ, మాకులూ కాణీ

ఖర్చు లేకుండా వైద్యం జరుగుతోంది.

నలుగురైదుగురు పేషంట్లని చూసిం తరువాత పిలిచేరు డాక్టరుగారు.

''నమస్కారం డాక్టర్‌గారూ''

''కూచోండి''

సోవుల్ని పక్కనే స్టూలుమీద కూచోపెట్టుకుని జ్వరం చూసి నాడి చూశాడు. టేబులు మీద పరిచిన నీలపుగాజు చల్లగా ఉంది. దానికింద పెద్ద ఏపిల్ పండున్న టానిక్ బొమ్మ. నిశ్శబ్దంగా చుట్టుకుని స్టైతస్కోప్. చేతిలో పెన్ను ఆడిస్తూ సత్యంగారితో అన్నాడు డాక్టరు.

''ఆయన్నొకసారి బయట కూచోమనండి''

''బావా ఒక్క క్షణం''

సోవులు లేచి వెళ్లి తలుపు పక్కన బెంచీమీద కూచున్నాడు.

''సత్యంగారూ, రిపోర్ట్స్ వచ్చి వారం అయింది. అయితే సెకండ్ ఒపీనియన్ గురించి ఆగేను. నేను అనుకున్నదే కరెక్ట్. మరి మీరు ఆయనతో చెప్పడం మంచిదనిపిస్తే మీ ఇష్టం.''

సత్యంగారికి గొంతులో పేపర్ వెయిట్ పడ్డట్టయింది. తలూపేడాయన.

''ఊ... సత్యంగారూ, ఆయన పని అయిపోయింది. ఈ మందులు పెద్దగా పనిచెయ్యవు. అయినా పట్టుకెళ్లండి. మహా అయితే రెండు నెల్లు''

దడి దగ్గిర సైకిలు దిగి క్రీనీడలో ఇద్దరూ నుంచున్నారు. మాత్రల సీసా సోవులు చేతిలో పెట్టి గొంతు సవరించుకున్నాడు సత్యం.

''మాత్ర వేసుకో బావా. రేపు కలుస్తాను''

''సరేలేవోయి. ఏవంటాడు?''

''ఆ ఏవంటాడు? మందులు ఖరీదైనవి వాడాలి ఎలాగంటాడు. సరే. ఏదో

ఆయనే చేస్తాళ్ళే. అతగాడికి అన్నప్రాసన చేయించింది నేనే''

సోవులు చీకట్లో నవ్వేడు. తల ఊపి లోపలికి వెళ్లిపోయాడు. క్షణం అతన్నే చూస్తూ నిలబడి సత్యం సైకిలెక్కేడు.

రాత్రి భోజనం అయిందనిపించి, నడుం వాల్చగానే నిద్రపట్టేసింది సోవులుకి. కళ్లు మూతబడుతుండగా సత్యం జ్ఞాపకం వచ్చేడు. రెండు నెలలు! బావ ఎంత మంచివాడు! ఇస్కూలు చదువులిద్దరికీ అబ్బలేదు. వాడికి నాలుగు మంత్రం ముక్కలొచ్చేయి. తనకదీ లేదు. ప్రారబ్ధం, రెండు నెలలు!

సోవుల్ని రోజూ డాక్టరు దగ్గరికి తీసుకెళ్తున్నాడు సత్యం. సోవులికి బాగా అన్నహితవు తగ్గిపోయింది. ఎండిన కొబ్బరాకులా ఉన్నా గోదావరి గట్టుకెళ్ళడం మానలేదు.

పదిహేను రోజులు గడిచిపోయాయి. బాగా చీకటి పడిపోయింది. సత్యం ఊళ్ళో లేడు. మార్కండేయస్వామి గుడికెళ్ళి గోదావరి గట్టుమీద కూచున్నాడు సోవులు. ('అందరూ ఏవైపోయారో')

కొవ్వూరునుంచి శబ్దం చేస్తూ నల్లటి రైలొస్తోంది.

''సోవులుగారేనా!''

వెంటనే పోల్చుకోలేదు సోవులు.

''నేను సూర్యాన్ని. సుబ్రమణ్యంగారి గుమాస్తా''

''నువ్వా! గుర్తుపట్టలే''

''ఇంటికెళ్ళేను. సుస్తీగా ఉందిటగా? ఓసారి అబ్బాయిగారికి కనిపించక పోయావా! గారున్నట్టుండదనుకో. ఊ... ఏటి జరవా!''

''ఆ ఏవీ లేదు. ఓ వారం మూలబడేసింది. ఇప్పుడేం లేదు''

సిగరెట్టు వెలిగించేడు సూర్యనారాయణ.

''రేపు అయగారి సంవత్సరీకాలు గుర్తులేదేటీ?''

రైలు బాగా దగ్గరికొచ్చి సోవులు చెవులు హోరెత్తిపోయాయి. అవును సుబ్రమణ్యం వెళ్లిపోయి ఏడాది.

''సరే పనుంది. అసలు నువ్వేనా దొరుకుతావో లేదో అని వర్రీ పడిపోయేను. రేపు పరబ్రమ్మశాస్త్రి గారింట్లో ఏదో ఉందిట. అందరూ అక్కడికే పోతున్నారు. మరి నీకు తప్పదు. రాగలవా?''

సిగరెట్టు గోదావరిలో పారేసి సైకిలెక్కాడు గుమాస్తా. ఎందుకు రాలేడు? రెండు నెలల్లో ఈ ఒక్క రుణం ఇలాగే తీర్చుకోగలడు. సత్యం, తనూ, సుబ్రమణ్యం కలిసి చదువుకున్నారు. చిత్రం, ముగ్గురికీ చదువు అబ్బలేదు. కాకపోతే సుబ్రమణ్యం లక్షాధికారి. ఎన్నిసార్లు ఆదుకోలేదు? ('కలిసి స్కూలికెళ్ళేం గాదేటీ! ఏట్రా') ఏడాది ముందు వెళ్లిపోయాడు. సోవులికి అకారణంగా కళ్లు చెమర్చేయి. బియ్యం పప్పూ ఎన్నిసార్లు పంపేడు కాదు! సుబ్రమణ్యం ప్రసాదం విషం ఎలా అవుతుంది! సత్యం ఉంటే పరబ్రమ్మశాస్త్రిగారి కబురు తెలిసేది. అందుకే ఒక్కరూ కనిపించడం లేదు... తిడితే తిట్టేడు బావ. కాకపోతే ఓ నెల ముందు... గోదావరి నల్లగా ఉంది. పాత బ్రిడ్జి నల్లగా ఉంది. లేని ఓపిక తెచ్చుకుని లేచేడు సోవులు. (''నా మనవరాలూ, పెరుగుగార్లూ, రెండేనయ్యా నా ప్రాణం సోవులూ'') సుబ్రమణ్యం ప్రసాదం తినకపోతే పాపం చుట్టుకుంటుంది. ఉదయం పది దాటుతూండగా బయలుదేరేడు సోవులు.

''అవ్వ!! ఎక్కడికీ చెంగు చెంగున!'' గుమ్మం దగ్గిర నిర్ఘాంతపోయి అడిగింది సోవులు భార్య.

''ఇప్పుడే వస్తాలే. వెధవ అపశకునమ్మాటలు''

''మతోయిందా ఏవన్నా!... అయ్యో, వినిపించుకోడేం! ఇదో'' ఊతంగా కర్ర తీసుకుని బయలుదేరేడు సోవులు. పదడుగులు వెయ్యగానే నుదుటిమీద విభూతి చెమటకి కరగడం మొదలైంది. రిషా ఎక్కాడు సోవులు. అక్కడ దిగ్గానే రిషాకి డబ్బులిచ్చి పంపేశాడు సూర్యనారాయణ. సోవులు మెట్లెక్కి అరుగుమీద కూచుండిపోయాడు.

భోజనాలు వడ్డించారు. ఔపోశన పట్టగానే కడుపులో సుడిగాలిలా తిప్పింది సోవులికి. క్షణం కళ్ళు మూసుకుని విస్తరికేసి చూశాడు. ఆకు కళకళ్లాడి పోతోంది. సుబ్రమణ్యానికి కిష్టమైన పదార్థాలతో ఘుమఘుమలాడిపోతోంది.

నేతికి చెయ్యిజాపేడు సోవులు. తను చెయ్యి చాపకుండానే చేతిలో పదీ అయిదూ పెట్టేవాడు సుబ్రమణ్యం. హఠాత్తుగా సోవులు కడుపులో, ఆరి పోతున్న చిదుకులు గాలికి ఒక్కసారి వెలిగినట్టు, ఆకలి అంటుకుంది. ఒణికే చేత్తో భోజనం కానిచ్చి లేచాడు. కడుపు పెరుగు గారెల సంచీ అయి పోయింది.

అరుగుమీద గోడకి చార్లబడ్డాడు సోవులు. తల తిరుగుతోంది. చెవుల్లో హోరు. రొప్పుతూ కళ్ళు తెరిచేడు. సుబ్రమణ్యం కొడుకు, చేతిలో ఆకులూ, దక్షిణా పెట్టేడు. కిటికీలోంచి, హాల్లో గోడకి వేలాడదీసిన సుబ్రహ్మణ్యం ఫోటోకి దణ్ణం పెడుతూ అన్నాడు సోవులు.

''నేనూ, అతనూ కలిసి ఇస్కూలుకెళ్లేవాళ్లం''

తలుపు అవతల నుంచీ సుబ్రమణ్యం కోడలు అంది.

''సరే. మరో అయిదు కావాలేమో ఇవ్వండి'' తల అడ్డంగా ఊపి ఇంటికి తిరుగుముఖం పట్టేడు సోవులు. సుబ్రహ్మణ్యం ఇచ్చాడు. రుణం తీర్చు కున్నాడు తను. అంతే.

*

నడుస్తున్నాడో తేలిపోతున్నాడో తెలీడం లేదతనికి. అతని వెనక, కొత్త బ్రిడ్జిమీద పెద్ద శబ్దంతో రైలొస్తోంది. శబ్దం లీలగా వినబడుతోందతనికి. చెమటతో ఒళ్లు ముద్దయిపోయింది. ఉండుండి కళ్లు చీకట్లు పడుతున్నాయి. గోదావరి గిర్రున తిరుగుతోంది. అతన్ని దహిస్తోన్న చితిలా మండుతోంది ఎండ.

తడిక తోసుకుని, కర్ర అవతల పారేసి, కాళ్లు కడుక్కునే ఓపిక లేక, మంచం వాల్చుకుని బాదం చెట్టు కింద పడుకున్నాడు సోవులు. గడప మీద తల పెట్టుకుని నిద్రపోతోంది అతని భార్య. తడిక శబ్దానిక్కూడా ఆమెకు మెలకువ రాలేదు.

ఆమెకి మెలకువ వచ్చేసరికి నాలుగైంది. నిద్ర కళ్లతో భర్తను చూసిందామె. ఒక చెయ్యి కడుపుకి అడ్డంగా వేసుకుని, ఒక మోకాలు కొద్దిగా ముడిచి, సగం నోరు తెరిచి పడుకున్నాడు సోవులు. అతన్ని చూడగానే మనసు కుదుటబడిందామెకి. ('ఈ ఎండల్లో, ఇదేం పాపకర్మం...')

'ఎప్పుడొచ్చేరు! ఏం లేపగూడదూ?'

మంచం దగ్గిరికి వెల్లి పిలిచిందామె. అతని కళ్లు తెరిచే ఉన్నాయి. ఇవాళ నాలుగైదుసార్లు పిలిచినా సోవులు మేలుకోలేదు.

అతని చూపులు బాదం కొమ్మలమధ్య చీకట్లో ఉండిపోయాయి.

14-12-90

ఉదయం నవతరం వారపత్రిక.

*